

**КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ**

ФАКУЛЬТЕТ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ

СБОРНИК

**материалов международной научно-практической конференции
«Актуальные проблемы международных отношений,
права и экономики и поиск их решений
в свете Стратегии «Казахстан - 2050»,
посвященной 80-летию КазНУ им. аль-Фараби
и 60-летнему юбилею профессора К.Н. Шакирова**

4 апреля 2014

Алматы, 2014

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие ректора КазНУ им. аль-Фараби, академика Г.М. Мутанова	7
Сөзө о юбиляре	9
АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННЫХ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОТНОШЕНИЙ	
Gregory Gleason From signal theory to global politics: the study of international relations in the digital age	13
Pierre Chabal «Double» degrees, «joint» diplomas, «shared» curricula: towards a deconstructing form of the multilateralisation of higher education ?	18
Rouben Azizian Realism and Triumphalism about the Rise of Asia	22
Sebastian Harnisch Facing liberal state-building dilemmas while probing chances for cooperation in Central Asia	25
Акатаева А.А. Влияние информационных технологий на современные международные отношения	29
Әбдіқадырова Ж.Б. Мысырдың ХХІ ғасыр басындағы Таяу Шығыс қақтығысын реттеу бойынша бастамалары	36
Әліпбаев А.Р., Бөжеева Б.З. Қазақ-түрік ынтымақтастығындағы «Жаңа синергия» бағдарламасының мәні	42
Байзакова К.И., Каракулов Е. Проблемы безопасности в Центральной Азии после вывода Международных сил содействия безопасности из Афганистана в 2014 г.	47
Байкушикова Г.С. Проблемы реализации Концепции экологической безопасности Республики Казахстан	53
Балаубаева Б.М. Қазақстан мен Ресей арасындағы мәдени қарым-қатынастардың кейбір астарлары	56
Голикова В.И. Политические события в странах Ближнего Востока и Северной Африки и Центральная Азия	59
Губайдуллина М.Ш., Инсебаева С. European Union and Central Asia in a Changing World: The Normative Power Europe Concept	62
Деловарова Л.Ф. Особенности миграционных процессов в Центральной Азии в начале ХХІ века: проблемы и перспективы	65
Джалилов З.Г. Қазақстан в системе международных отношений исламского мира: потенциал и ресурсы сотрудничества	68
Жумагулов К.Т. Исследование проблем всемирной истории в свете Стратегии «Қазақстан-2050»	73
Идрышева Ж.Қ. ҚХР мен РФ арасындағы дипломатиялық қарым-қатынастың қалыптасып дамуы	74
Күзембаева А.Б., Ұзақбаева Г. Халықаралық қатынастарға төніп тұрған жаңа қауіп-қатерлер жағдайындағы бітімгершілік мәселесі	81
Кукеева Ф.Т., Ормышева Т.А. Зеленая экономика – новая парадигма развития: инициатива Казахстана	85

Ергобек Ш. К., Алтаева К.Ж.	
Евразийский экономический союз – путь к валютному союзу	259
Казбеков Б.К.	
Проблемы экономической интеграции Казахстана в условиях регионализации и глобализации	263
Казбекова Ж.Б.	
Об устойчивости финансовой модели Казахстана к внешним шокам	268
Медуханова Л. А., Серикбаева А.	
Казахстанско-китайские совместные предприятия: основные сферы деятельности и перспективы развития	272
Мухтарова К.С.	
Методические подходы к оценке инновационного потенциала казахстанских регионов	275
Мырзахметова А.М., Таванов А.	
Мировой финансовый кризис как противоречие глобализации	281
Ондаш А.О.	
Қазақстан экономикасының индустриялық-инновациялық дамуының бәсекеге қабілеттілік деңгейі	284
Сансызбаева Г.Н., Сансызбаев С.Н.	
Некоторые аспекты вхождения Казахстана в число тридцати самых развитых стран мира	288
Сатпаева З.Т.	
Таможенный союз Беларуси, Казахстана и России как этап интеграционного процесса на постсоветском пространстве	294
СТЕНДОВЫЕ ДОКЛАДЫ	
Алтынбасов Бахыт Омирханович	
Некоторые вопросы высшего образования Казахстана	301
Ахметалиева Г.	
Мәңгілік ел - ел мұраты	305
Карипбаева Г.А.	
The important aspects of the educational policy of the president of the Republic of Kazakhstan	307
Макишева М.К.	
The Role of Nazarbayev N.A., the First President – Leader of the Nation, in the Making of Sovereign Kazakhstan	309
Мухамбедьярова А.Т.	
Местное самоуправление как институт народовластия: опыт западных стран	313
Омарова М.	
Қазақстан-Қытай мұнай құбыры – экономикалық ынтымақтастықтың негізі	319
Рахимбаева Р.М. Жамбылқызы М.	
Methods and Techniques of Teaching English	322
Смағұлова К.К.	
Қытайдың қоныс аудару саясаты - солтүстік-батыс өңірде	325
Сулейменова Г.С.	
Learning of citizenship values at the English language lessons	328
Приобретение знаний о гражданстве оценивает в английские языковые уроки	
СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ	331

мұнай 11,85 млн. тоннаға жеткен, бұл өткен алдыңғы жылмен салыстырғанда 14,09 %-ға өскен, жылдық импорт көлемі рекордтық көрсеткішке жеткен. 2006 жылдан бастап Шыңжаңның Алашанькоу шекара бекеті құбырмен тасымалдау арқылы шикі мұнайды импорттай бастағалы бері импортталған мұнай көлемі 63,62 млн. тоннаға жеткен [11].

Қорыта келе, Қазақстан-Қытай мұнай құбырының тараптар арасындағы экономикалық байланыстардың сапалы деңгейге көтерілуі дәл осы отын-энергетикалық саладағы ынтымақтастықтың дамуымен тікелей байланысты. Аталмыш саладағы байланыстарды дамыту тек Қытай үшін ғана емес, өз аумағындағы мұнай мен газды әлемдік базарға шығаруда Орталық Азия елдері үшін де маңызды болып табылады. Алайда өзіміздің еліміз үшін де аса маңызды болып отырған шикізат көздерінің басым бөлігінің шет мемлекеттердің игеруіне беріліп қойылғаны көпшілікте алаңдатады. Қазақстанда мұнай мен газ саласында жұмыс жасап жатқан Қытайдың, Ресейдің және батыс елдері компанияларының өзара бәсекелестігі артып келеді. Бұл бәсекеде Қытай елі сенімді қадаммен алға басып келеді. Қазақстанның экономикасын дамытпай, өндірістік салаларды алға бастырмай еліміз шет елдердің шикізат шылауы болып қала береді. Сондықтан соңғы кездері қолға алынып отырған өзара ынтымақтастықтың шикізаттық емес салаларын дамыту аталған мәселелерді шешуге жасалған қадамдардың бірі деуге болады.

Әдебиеттер:

1. Қытай мен Қазақстанның қарым-қатынасы стратегиялық ынтымақтастық жарқын көрінісі болып табылады – ҚХР-дің Қазақстандағы елшісі Чжоу Ли // <http://www.inform.kz/kaz/article/2352269>
2. Юданов Ю. Центральная Азия - новый фаворит иностранных инвесторов // МЭМО. - 2000. - № 3. - С. 72-79.
3. Политика КНР на современном этапе: реалии и перспективы. Научное издание. - Алматы: Казахстанский институт стратегических исследований при Президенте Республики Казахстан, 2005.
4. Казахстанско-китайское сотрудничество в нефте-газовой сфере // Аналитик. - 2003. № 5. - С.6.
5. Казахстан и Китай летом 2004 года начнут строительство экспортного нефтепровода // <http://www.rusenergy.com/newssystem/opened/37/20040127/406060.htm>
6. Сапар нәтижесі оңтайлы // Жегі күн. - 2004 жыл. - 23 мамыр. <http://www.khabar.kz>
7. Елнұр Бакытқызы. Айдаһарға арбалы // Жас Алаш. - 31 желтоқсан, 2009.
8. Сараптамалық қорытынды // <http://www.kazenergy.com/content/view/11750/468/lang,kz>
9. Сакен Салимов. Великая китайская труба. Нефтепровод Атасу-Алашанькоу – еще один шаг Казахстана к уменьшению зависимости от России // Независимая газета, 20.12.2005
10. XiJinpin zai Hasakesitan dacheng ju'e shiyou xieyi. // http://www.bbc.co.uk/zhongwen/simp/world/2013/09/130907_china_kazakhstan_oil.shtml
11. ZhongHa yuanyou guandao jinkou yuanyou tupo 6000 wan dun // <http://news.xinhuanet.com/energy/2014-01/22/c126040901.htm>

Rakhimbayeva R.M., Zhambylkyzy M.

METHODS AND TECHNIQUES OF TEACHING ENGLISH

Methodology of Teaching English is concerned with the question of how to learn and teach English - English language and linguistics, English literature(s) and culture(s). The skills to teach or train and to impart information and knowledge to others are vital for a wide range of jobs outside the traditional field of teaching. For every student it is also the ability to study and learn, fast and efficient. The Methodology of Teaching English deals with the two aspects: teaching and learning how to learn.

Methodology of Teaching English can also mean fun, because creativity and „real-life" application are the basis and focus. Traditional resources have to be combined with new multi-media and computer-based techniques to create an interactive cross-cultural learning environment. Here, the traditional role play may lead the way into intercultural meetings and chats over the internet, familiarizing the students with new techniques to learn and teach discourse and cultural aspects, for instance. Presentations as brochures, CDs, or WEB-pages might be part of a new methodology to reach teaching and learning objectives such as the four basic skills, reading, listening, writing, speaking and at the same time convey linguistic, literary and cultural information. It offers a wide range of opportunities for project work and empirical research.

Teachers of English, here or overseas, need to know a few simple methods to overcome the language barrier with their students. Teaching English to speakers of other languages is both challenging and rewarding. The teacher of English will need to keep in mind the following simple guidelines:

- Use non-verbal cues. Facial expressions, hand gestures, and other non-verbal cues are a great way to overcome the language barrier. For example, when explaining the concept of tall, raise your hand high into the air. When explaining the concept of cold, shiver and chatter your teeth.

- Use visual aids. Sometimes a picture is worth a thousand words, and this is particularly true when teaching English as a second language. Visual aids can be used to teach everything from vocabulary to prepositions. In addition to instructional advantages, visuals keep lessons interesting for the learners. If possible, get access to an overhead or slide projector for effective presentations.

Teaching English requires a strong grounding in English grammar and vocabulary. It also takes knowledge of methods for teaching non-native speakers. In addition, you'll need to know how to choose appropriate material and activities when planning lessons.

There are four main types of Teaching Aids

1. Auditory Aids

These teaching aids act through ear for which peaceful and calm atmosphere is necessary. Ability to listen attentively should be fostered among the students.

(i) The Gramophone

This teaching aid is used for different purposes. It is useful for the teaching of music and language. The lingua phone records can be used to teach language correctly particularly good pronunciation and speech. Teacher should be careful at the time of using Gramophone. He must introduce the students regarding the subject matter contained in the records. Students are to listen it carefully and note down the intricacies of music or language there in. Teachers should clarify the doubts and difficulties of the students afterward.

(ii) Tape Recorder:

Tape-recorder plays a key role as an auditory teaching aid in classroom situation. It has two functions one is to recording another is to cassette playing. A child can learn pronunciation perfectly through this aid. This can be used for learning music, songs and good programmes of important speeches, talks of scientific and historical importance.

(iii) Radio:

Use of Radio-broadcasting in classroom situation is increasingly felt by the educationist now-a-days. Radio can bring the talks of experts in various subjects like science, mathematics, music, language and social-studies. Radio programme can supplement the teachers attempt to enrich the knowledge of students in different subjects. Teacher must be careful to introduce the radio talk before its commencement and clarify doubts of students after the talk. To make effective use of radio there should be close co-ordination between the schools and broadcasting authorities.

2. Visual Aids

(i) The chalk-board:

The chalk board or black-board is the most important teaching aid. It is used to note key points and words to draw the attention of the students. Diagrams and sketches especially in colored chalk add to the understanding of the students. Chalk board can be used to plan and work out projects in mathematics, social-studies, science and art. It can be used as and when necessary. Students note important points from it entered by the teachers at the time of teaching.

(ii) Models:

The models are three dimensional representations. This is meant to show the appearance of a real object through the perfect models. Preparation of model is an interesting activity for the students. Models are of different kinds/types. Diagrammatic model is to emphasize a selected feature. Scale models show the appearance of a real object. Display models are designed to represent structure characteristics. Cross-sectional models are used to highlight the inner-part of an object.

(iii) white board

3. Audio-Visual Aids

Audio-Visual aids influence the mind through the eyes and the ears.

(i) Television:

Television is a sophisticated scientific audiovisual device. It has a great potential value for education. Various lessons and demonstrations duly illustrated by slides, models specimens etc. can be observed by the pupils and the teachers. Many important talks, scene and sights can be seen through it. Television brings world to home.

(ii) Sound motion pictures:

Films based on educational topics can be presented through the films. Films depict motion and continuity. This can bring past stories, incidents in to class room. The impact of film is very great on the students' attitudes interest and opinions. Important topics of science, mathematics, environment, population growth, health care etc. can be shown to the students to bring awareness and improve knowledge.

4. Activity Aids

(i) Tour and Trips:

Tours and Trips are purposeful attempt to bring students to the spot to get first hand knowledge by direct viewing and sight seeing. It needs a perfect planning with a view to realize the objectives pre-determined. Teachers should be active and acts as the guide to students for answering all their questions pertaining to the trips. The pupils may be asked to read the relevant materials from books or gather information about the place to be visited from various sources.

(ii) Demonstrations:

Demonstrations are active Endeavour to give visual explanations to important facts, ideas and processes. The children are not passive viewer but active demonstrations. There are different types of demonstration design in different subjects. Teachers are to give emphasis on their respective subjects to give accurate knowledge to the child. A music teacher is to demonstrate how to play on a musical instrument as like a mathematics teacher can demonstrate the steps involved in solving a particular type of problem.

(iii) Dramatization:

Dramatization is very interesting lively and useful techniques of teaching. History can best taught by this. Students will get knowledge about costumes, manners, traditions and culture of the period dramatized. The learning takes place best in an emotional situation and dramatization provides that situation. In day-today teaching teacher can take the modulation, expressions of historical characters.

Material and Techniques

Teachers choose materials for teaching essential English skills in ways that suit a variety of learning styles. Textbooks, worksheets and graphical material provide practice in writing and grammar and appeal to visual learners. Material for listening practice comes on cassette tapes, CDs or in videos and includes monologues, dialogues and songs. Role plays and activities like pyramid discussion help build conversation skills. Learners can work with cut-out pictures or words, or use blocks and clay to build models.

10 Ways to Increase Student Vocabulary

Improve your students' vocabulary by using these proven strategies.

Increasing student vocabulary is of paramount importance, since the words that we understand influence our very thoughts and our perception of the world around us. Many students come to our classrooms with vocabulary that is limited by their environment and experiences. As teachers, how can we increase the number of words that they have at their disposal?

1. Identify your students' current level of performance. You will have a very difficult time teaching students to understand what the word economy means if they do not have an understanding of the word money. This is a very simplistic example, but you see the potential problem. You must check to see if students have a good base vocabulary to start with, because you cannot build on something that is not there. There are a variety of assessments available, such as the Reading Level Indicator (RLI) that can help you determine where your students stand.

2. Check for understanding. Many students will simply coast along in class, not asking questions, appearing to be lazy or disinterested, when in fact; they do not understand the material. Check for understanding of the content frequently, using ways that do not single students out. If you discover that many students do not understand the words in the content, reteach the vocabulary. Repetition can be quite effective.

3. Encourage students to read a wide variety of materials. If students perceive that reading is only

something that is done from a textbook, then reading may not be very appealing to them. This is not uncommon, as many students come from homes where there are no bookcases, only entertainment centers. If students do not have the opportunity and encouragement to read materials of their own choosing, their vocabulary will stagnate.

4. Break down words. Teach students how words originated, which can often be quite interesting. Teach the meanings of common prefixes and suffixes and do activities where students try to guess word meanings based on those word parts.

5. Integrate vocabulary into each lesson, regardless of the content area that you teach. Make vocabulary a natural part of each lesson, and discuss the vocabulary surrounding the concepts that you teach, regardless of if it is math, art or music.

6. Teach students to use reference materials so that they can continue to develop their vocabulary independently, without having it explicitly taught. If students have reliable access to computers, teach them how to use the many online dictionaries and thesauruses that are out there. Many even have pronunciation guides that can be clicked on. In the classroom, there are a variety of games that you can play with the dictionary to increase your students' comfort level with this resource.

7. Provide multiple exposures to new words. Just as when someone must practice new words repeatedly when learning a new language, students must use their new vocabulary in order for it to stick.

8. Help your students to develop connections between their lives and the vocabulary words. One way to do this is through whole class semantic mapping, as each student has an opportunity to add his or her idea about a word to the discussion.

9. Give assignments that give students a reason to use the vocabulary outside of class. For example, you may want to ask them to go home and bring back pictures that relate to the vocabulary words. For vocabulary to fully develop, it must also be used outside of the school walls.

10. Try playing physical games to teach vocabulary. For example, take words such as stomp, saunter, and crouch that can be physically acted out and play a guessing game. Incorporate other vocabulary games as well. If students are relaxed and having fun, the vocabulary is more likely to be remembered later. Games also help you cater to different learning styles in a very easy manner.

References:

1. Jill Barrett, Robyn Daniels, Anne Jasman, Gary Martin and Beth Powell (1997) A Competency Framework for Effective Teaching, Available on the net.

Смағұлова К.Қ.

ҚЫТАЙДЫҢ ҚОНЫС АУДАРЫ САЯСАТЫ - СОЛТҮСТІК-БАТЫС ӨНІРДЕ

Әрбір этностың тағдырын, ол дамып жатқан саяси формадан бөлуге болмайды. Қытай үшін б.з.д III ғасырдан бастап мұндай форма ретінде орталықтанған империялық мемлекет болды, XX ғасырға дейін оған ешқандай альтернатива болған жоқ және ол ыдыраған кезде, оның территориясында осындай империяның бірнеше кішірейтілген көшірмелері пайда болып, біраз уақыттан кейін, олар қайтадан біріккен державаға орын беріп отырды [1]. Осындай орталықтанған мемлекеттің болуы оны дамыту мен басқарудың дәстүрлі концепцияларының көне заманнан бері қалыптасуы Қытай этносының бірігуінің тұрақты үрдісінің және бөтен этникалық топтар мен жеке тұлғаларды сәтті ассимиляциялаудың негізгі себептері болып табылады.

Қытай тарихына көз жіберсеңіз өндіріс-құрылыс армиясының арғы тегі сонау XVIII ғасырдың екінші жартысында манжұр әскерлері бұл өлкені басып алғаннан кейін ішкі қытайдан қоныс аударылған әскери тұрғындармен ұштасып жатқанын көресіз. Қанша өзім деп санағанымен манжұрлар хандарға (қытайларға) онша сене бермеген. Өзімен тілі, діні туыстас сібе, солан, дағұрларға, одан қалса монғолдарға арқа сүйеп, Батыс шекарасын қорғауда алдымен соларды әкеп орналастырған. Бірақ бұл халықтар елді билеп-төстеп тұрып-ақ айдаһардың өздерін қалай жұтып қойғанын сезбей де қалды.

ҚАЗАҚСТАН ҒЫЛЫМЫ

№3/2014

НАУКА КАЗАХСТАНА

**«ҚАЗАҚСТАН ҒЫЛЫМЫ - НАУКА КАЗАХСТАНА» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ**

№3(3) Наурыз 2014 жыл

Меншік иесі және шығарушы - ЖК «Ынтымақов С.А.»

Бас редакторы - Ынтымақов С.А.

Қазақстан Республикасының Мәдениет және Ақпарат Министрлігі Ақпарат және Мұрағат Комитетінде тіркеліп, 01.10.2013 жылы № 13920-ж Куәлігі берілген.

Журнал ай сайын шығады.

Таратылу аумағы Қазақстан Республикасы.

Редакцияның мекен-жайы: Алматы қаласы, № 5 ықшам аудан, № 23 үй, 139 кеңсе, байланыс тел. 396-53-95; +77023742607; +77013413685

E-mail: nauka_kazakhstan@mail.ru

Журналдың жеке сайты: **kaznauka.kz**.

Индекс: 74726

© «Қазақстан ғылымы-Наука Казахстана»-2014

«Қазақстан ғылымы-Наука Казахстана» Республикалық ғылыми журналының материалдарын жартылай немесе толық қолдану үшін сілтеме қорсетуіңіз міндетті.

Бас редакторы - Ынтымақов С.А.

Бас редактордың орынбасары – Шахгулари В.В.

**РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ «ҚАЗАҚСТАН ҒЫЛЫМЫ -
НАУКА КАЗАХСТАНА»**

№ 3(3) Март 2014 год

Собственник и издатель ИП - «Ынтымаков С.А.»

Главный редактор - Ынтымаков С.А.

Государственный регистрационный № 13920-ж, выдан Комитетом информации и архивов Министерства Культуры и Информации Республики Казахстан.

Журнал выходит ежемесячно.

Территория распространения Республика Казахстан.

Адрес редакции: г. Алматы, мкр № 5, дом №23, офис № 139, контактные тел: 396-53-95; +77023742607; +77013413685.

E-mail: nauka_kazakhstan@mail.ru

Собственный сайт журнала: **kaznauka.kz**.

Индекс: 74726

© «Қазақстан ғылымы-Наука Казахстана»-2014

При использовании материалов Республиканского научного журнала «Қазақстан ғылымы-Наука Казахстана» ссылка на источник обязательна.

Главный редактор - Ынтымаков С.А.

Зам. главного редактора - Шахгулари В.В.

09.00.00 ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР
09.00.00 ФИЛОСОФСКИЕ НАУКИ

Шакирова Р.Г.
Тюркская средневековая духовность в репрезентации бытия человека.....90

12.00.00 ЗАҢ ҒЫЛЫМДАРЫ
12.00.00 ЮРИДИЧЕСКИЕ НАУКИ

Абдрашев Р.М., Сералиева А.М.
Теоретические и прикладные аспекты производства задержания в правоприменительной деятельности органов уголовного преследования.....97

Мынбаева Н. Б.
Школа права.....101

Братусь Д.А.
Определение обязательства(исторический аспект).....104

Скрябин С.В.
О реформе правового регулирования отношений собственности.....109

Ынтымақов С.А.
«Қоғамдық ұйым» мен «қоғамдық бірлестік» ұғымдарының арақатынасы.....118

13.00.00 ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМДАР
13.00.00 ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Арықбай Ағыбаев
Ұдылардың ұлағатты сөздері, ұлттық салт-сана мен әдет-ғұрпы-елдігіміздің белгісі.....129

Жамбылқызы М., Рахимбаева Р.М.
Жаңа ақпараттық технологияларды ағылшын тілі сабағында тиімді пайдалану.....144

Теңізбаев Т.
Кафедра деңгейінде студенттермен тәрбие жұмысын жүргізудің ерекшеліктері.....148

23.00.00 САЯСАТТАНУ
23.00.00 ПОЛИТОЛОГИЯ

Бацуева Д.Ю.
Стратегии и тактические приемы ведения переговоров в США.....151

Бацуева Д.Ю.
Особенности международных отношений стран Центральной Азии на современном этапе159

Тәуекелова Н.Б.
Азаматтық қоғам мен құқықтық мемлекеттің әрекеттестігінің саяси құқықтық қырлары.....165

СТУДЕНТТІҢ ҒЫЛЫМИ ІЗДЕНІСІ
НАУЧНЫЕ ПОИСКИ СТУДЕНТА

Акылбаева А.
Банкротство физических лиц в Республике Казахстан.....170

Дуабекова А.
Проблемы возмещения морального вреда в Республике Казахстан.....173

Еремчук В.
Правовая поддержка малого и среднего бизнеса в Республике Казахстан.....175

Елемесов М.А.
Медиация тараптарды өзара келістіру тәсілі ретінде.....177

Қолжазбаны рәсімдеудің тәртібі (авторлар үшін нұсқау)182

Правила оформления рукописи(руководство для авторов).....184

Ата – бабаларымыздың аруағы,
Өздеріңе жар болсын.

Айналайын – жас жұбайлар!
Үлкен ел ағасы болыңдар,
Ел анасы болыңдар.
Дарын болыңдар,
Ғалым болыңдар.
Ол үшін жақсымен санасып жүріңдер,
Қаріптерге қарасып жүріңдер.
Шалқудың ынамасын біліңдер,
Ақ пен қараның арасын біліңдер.
Айналайын жас жұбайлар!
Ұрпақтарың көп болсын,
Алла тағала ұрпақтарына
Абайдың басын берсін,
Құртқа тәуіптің жасын берсін,
Сәкеннің сәнін берсін,
Күләштің әнін берсін.
Жиреншенің шешендігін берсін,
Назарбаевтың көсемдігін берсін.
Кенесарының батырлығын берсін,
Жамбыл бабамыздың ақындығын берсін,
Ағайын – туыстың жақындығын берсін.
Алладан рахмет, пайғамбардан шапағат.
Аумин!

©Жамбылқызы М.- әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті халықаралық қатынастар факультеті дипломатиялық аударма кафедрасының аға оқытушысы

©Рахимбаева Р.М.- әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті халықаралық қатынастар факультеті дипломатиялық аударма кафедрасының аға оқытушысы

ЖАҢА АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ

XXI ғасыр – ғылым мен технологиялар заманы. Қазіргі жүрек пен тілек, талант пен талап үстемдік құрған кезде дәуір талаптарына сай, маман дайындау, жан-жақты қаруланған азамат тәрбиелеу – әр ұстаздың мақсаты, міндеті. Елімізде білім беру саласында жана ақпараттық технологияларды қолдану басты мақсат болып отыр. Ол тек қана техникалық құрал емес, сонымен бірге жана ақпараттық, коммуникациялық технология және білім беру жүйесіндегі сабақ берудің жаңаша әдісі болып отыр.

Осы орайда білім әлемінде көптеген оқыту технологиялары қолданысқа еніп, әр оқытушының іс-тәжібіресінен орын алуда. Ағылшын тілі пәнінің негізгі мақсаты қатысымдық құзіреттілікті дамыту (тыңдалым, оқылым, айтылым, жазылым) болып табылады. Бұл құзіреттіліктерді сіңірудің басты нысаны сабақ екені белгілі. Сондықтан сабақ құрамында да елеулі өзгерістер енгізу қажеттігі туындайды.

қажет
керек
элект
оқула
тәуел
«ағыл
өз ел
болып
қолда
салас
әр кез
мәсел
әдісі
техно

техно
техно
ұйым
тарап
қоры
макса
Оқыт
қою а
К
арқыл
техно
игі ып
арқыл
тәрби
басты
ғана
ұлтты
екені

белгі
Джон
Практ
педаг
макса
белгі
жобал
жиі а
толып
А.Ди
Л.С.Е

жақт
ұстан

ымыздың Қазақстан халқына жолдауында ХХІ ғасырда ақпараттық қоғам қанағаттандыру үшін білім беру саласында төмендегідей міндеттерді шешу тап көрсетті: Компьютерлік техниканы, интернет, телекоммуникациялық желі, қ және телекоммуникациялық құралдарды, мультимедиялық электрондық ды оқу үрдісіне тиімді пайдалану арқылы білім сапасын көрсету. Сонымен қатар іміздің болашағы - жарқын, білімді, парасатты, өз ана тілімен бірге шетел тілі тілінде» еркін сөйлеп,

лқын, мәдениетіп шетелге таныстыра алатын үш тілде еркін сөйлейтін азамат гуы керек деген еді. Компьютерлік телекоммуникациялар бүгінгі қоғамда үлкен а ие. Мәселен бизнесте, ақпараттық құралдарда, ғылым мен білімде. Білім беру түрлі технологиялар енгізілуде, бірақ олардың ішінен қажеттісін тандап, сабақтың де тиімді қолдану - басты талап. Мәселе технологияларды кеңінен пайдалану емес, ұлғаны нәтижеге бағыттай білім беруде. Қазіргі таңда айтар болсақ, көрнекілік техникалық құралдарды қолдану әдісін ақпараттық - коммуникативтік яның бір өзі атқара алады.

параттық технология – ақпараттарды жинау, сақтау және өңдеу үшін бір ялық тізбекте біріктірілген әдістер мен өндірістік және бағдарламалық - ялық құралдардың жиынтығы. Дамыту технологиясы – оқыту үрдісін ыру, басқару және бақылау болып табылады. Оқытудың бұл түрі оқытушы н үлкен іздемпаздықты, ұйымдастырушылықты, бірізділікті талап етіп, үлкен білім кәсібі шеберлікті қажет етеді. Ең бастысы, оқытушы оқытуда алдына қандай ятыны, ондағы студенттің рөлі және ол мақсатқа жете жолдары мен қорытындасы. л тұлғаның танымдық қабілетін дамытып, өздеріне деген сенімін артырып, сұрақтар лы ой-пікілерімен есептесіп, ынталандыру керек.

қазақстан Республикасының мемлекетаралық тілі – ағылшын тілін жаңа технологиялар оқыту ісі күннен - күнге өзекті болып келеді. Тілді ақпараттық - коммуникативтік ария арқылы оқыту – тіл үйренушінің өз бетімен тіл үйрену қабілеттерін жетілдіруіне л ететін тиімді жүйе болып табылады. Жаңа ақпараттық технологияларды пайдалану дамыта оқыту, дара тұлғаға бағыттап, оқыту мақсаттарын жүзеге асыра отырып, оқу- үрдісінің барлық деңгейлерінің тиімділігі мен сапасын жоғарылату – бүгінгі күннің алабы. Білім берудегі мақсат тек білімді кәсіби мамандандырылған адам дайындау ес, рухани дүниесі бай және адамгершілігі зор, қоғамдық өмірдің барлық аясында құндылықтарды бағалауға және дамытуға қабілетті тұлғаны қалыптастыру керек баса айтқан жөн.

Ағылшын тілі - бүгінгі заманымыздың кілті, компьютер технологиясының кілті екені . Ағылшын тілі - ұлы әдебиет тілі. Бұл тілде әлемге әйгілі Вильям Шекспир, гтан Свифт, Вальтер Скотт сөйлеген. Жаңа технология дегенге В.П. Беспалько: када іске асатын нақты педагогикалық жүйе, жоба, - деп жауап береді. Мұнда ғалым гикалық жүйені тұлғаны қалыптастыруға ықпал ететін арнайы ұйымдастырылған , ты, бір-бірімен өзара байланысты әдіс-тәсілдер жиынтығы ретінде қарастырады. Ал, і ғалым-педагог В.М.Монахов болса, жаңа технология дегеніміз – оқыту үрдісін ау, ұйымдастыру мен жүргізудің ойластырылған моделі деп түсіндіреді. Қазіргі күні йтылып жүрген – дамыта оқыту дегеніміз – бұл оқу үрдісіне оқушының мүмкіндігінің іске асуына бағдарланған оқыту. Дамыта оқыту теориясы сонау Г.Песталоций, стервек, К.Ушинскийден басталады. Бұл теорияны алғаш ғылыми негіздеген ыготский деп саналады.

Ағылшын тілді оқытуда жаңа технологияларды, техникалық құралдарды сабақта жан - ы қолдану, мұғалімнің көптеген қиындаған қызметтерін жеңілдетіп, осы іскерліктің ымды жаңа тәсілдерінің пайда болуына мүмкіндік туғызады. Осындай жаңа жолдардың

біріне ақпараттық оқыту жүйесіндегі компьютерлік бағдарламалардың түрлері арқылы тіл үйретуді жатқызуға болады.

Компьютерлік телекоммуникациялар бүгінгі қоғамда үлкен қолданысқа ие. Мәселен бизнесте, ақпараттық құралдарда, ғылым мен білімде. Қазіргі заман мұғалімі тек өз пәнінің терең білгірі болу емес, тарихи-танымдық, педагогикалық-психологиялық сауатты, саяси-экономикалық білімді және ақпараттық-коммуникациялық білімді және ақпараттық-коммуникациялық технологияны жан-жақты меңгерген ақпараттық құзырлы маман болу керек.

Ағылшын тілі - бүгінгі заманымыздың кілті, компьютер технологиясының кілті екені белгілі. Біздің мемлекетімізде жаңа ақпараттық құралдардың дамып келе жатқаны сөзсіз. Қазіргі заман педагогтарына компьютер және мультимедиялық құралдарды қолданудың сабақ өту барсында өте тиімді тәсіл екені белгілі. Бұл құралдың қуаттылығы соншалықты онымен бірге білім жүйесіне жаңа әдістермен бірге әлемдік ойлаудың жаңа идеологиясы (шығармашылығы) енгізілді.

Ағылшын тілі сабағында компьютерді, мультимедиялық және электрондық оқулықтарды және интерактивті тақтаны пайдаланғанда:

- лексиканы оқып үйретеді;
- сөйлеу ырғағын;
- диалог, монолог және рөлдік ойындарды;
- хат жазуға үйретеді;
- грамматикалық құрылымдарды түсіндіріп, оқушылардың есінде сақтауға көмектеседі.

Жаңа ақпараттық құралдарды ағылшын тілі сабағында қолданғанда күтілетін нәтижелер:

- үлгерімі төмен оқушыларға көмектеседі;
- оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттырады;
- сабақта пайдаланылатын көрнекіліктердің санын арттырады;
- оқушылардың шығармашылығын арттырады;
- оқушыларды жеке жұмыс істеуге үйретеді;
- грамматикалық құрылымдарды оңай түсінуге көмектеседі;
- оқушылардың есте сақтау, есту, көру, сөйлеу, ойлау қабілеттерін дамытады;
- пікірталас, талдау, анализ жасау мүмкіндіктерін арттырады;

Ағылшын тілін оқытуда ақпараттық технология құралдарын қолданудың басты мақсаты - оқушыларға шетел тілінде қарым-қатынас жасауды базалық деңгейде игерту. Осыған сәйкес оқыту мазмұнына қарапайым коммуникативтік біліктілікті, қажетті жағдайда ауызша және жазбаша (сөз, тыңдап түсіну, оқу, жазу) өзара мәдени қарым-қатынас процессінде қолдана алу қабілеттілігі мен дайындығын қалыптастыруды қамтамасыз ететін тілдік, сөздік, әлеуметтік-мәдени білім, білік дағдылар енеді.

Компьютердің білім беру құралы ретінде кең таралуының негізгі алғы шарттары:

1. Компьютер шексіз ақпарат әлемінде еруге және ақпаратты жүйелі түрде талдап, сараптауға мүмкіндік береді. Ақпаратты алудағы жоғары жылдамдық адамның ақпараттық мәдениетінің үнемі өсуіне жағдай жасайды.
2. Сонымен қатар оқушылар интеллектуалдық, шығармашылық және коммуникативтік істерін дамыта алады, оқушының оқу белсенділігі артады, сабақтың негізгі кезеңдерінің бәрінде оқушыларға шығармашылық жұмысты ұсынуға болады. Компьютер адамның зерттеу - танымдық әрекетінің әмбебап құралы ретінде ерекшеленеді.
3. Өзге құралдардан компьютердің ерекшелігі – оның қатысымды құрал бола білуі. Яғни, білімгер, ол арқылы қатысымның барлық түрлерін жүзеге асыра алады. Бұл – мәтіндерді оқу, сұхбат жасау, жазу, тыңдау әрекеттері. Тіл үйренуде бұл мүмкіншіліктер ең маңызды болмақ.

4. Құрал бітімгерлерге өз әрекеттерінің нәтижесін айқын көрсете алады. Білім алуда дұрыс шешім жасай білуге деген оқушылардың өзіндік тәсілін, стратегиясын қалыптастырады.
5. Компьютердің көмегімен жаттығулардың кешенді түрлерін аз уақытта орындау мүмкіншілігі туындайды.

Қазақстан Республикасының мемлекетаралық тілі – ағылшын тілін жаңа технологиялар арқылы оқыту ісі күннен - күнге өзекті болып келеді. Тілді ақпараттық - коммуникативтік технология арқылы оқыту – тіл үйренушінің өз бетімен тіл үйрену қабілеттерін жетілдіруіне игі ықпал ететін тиімді жүйе болып табылады. Қазіргі заманда шымсыз жан - жақты дамыған өркениетті елдердің қатарына қосылу мүмкін емес.

Қазақстан Республикасының Президенті Н. Ә. Назарбаев 29 қаңтар 2011 жыл Қазақстан халқына жолдауында «Мен қазіргі заманғы қазақстандықтар үшін үш тілді білу өзіңнің дербес табыстылығының міндетті шарты екендігін айтып келемін. Сондықтан 2020 жылға қарай ағылшын тілін білетін тұрғындар саны кемінде 20 пайызды құрауы тиіс деп есептеймін»- деді. Әрине, барлығын байланыстыру, жүйелеу оңай жұмыс емес, бірақ белгілі бір жетістікке жету үшін, «тілдердің үш тұғырлылығының» болуы үшін, нәтижесін көруге болатын сияқты. Үш тілді болу - қазіргі заман талабы. Өркениет көшінен қалмай, соған сәйкес қадам жасауға, толыққанды білім алуға қол жеткізуге үлесімізді қосуымыз керек.

Біздің мемлекетімізде жаңа телекоммуникациялық құралдың дамып келе жатқаны айқын. Қазіргі заман педагогтарына компьютер және мультимедиялық құралдарды қолданудың сабақ өту барсында өте тиімді тәсіл екені белгілі. Бұл құралдың қуаттылығы тиімділігі онымен бірге білім жүйесіне жаңа әдістермен бірге әлемдік ойлаудың жаңа философиясы (шығармашылығы) енгізілді. Компьютерлік және ақпараттық технологиялар заман талабы. Бұл жұмыстың басты мақсаты компьютер желісін және мультимедиялық - электрондық құралдарды шет тілі сабағында тиімді қолдану, нақтылап айтқанда ағылшын тілі сабағында презентацияларды және мультимедиялық - электрондық құралдарды мектеп сабағында және білім беру процесінде терең қолдану. Ең тиімді программалардың бірі Microsoft Power Point. Ол мұғалімге қысқа мерзімде өзінің үлкен дидактикалық материалдармен қамтамсыз етін, компьютерлік білімін даярлауға көмектеседі және ол оқушылардың түрлі қабілеттерін ашады. Олар: есте сақтау, көру, есту, ойлау, эмоционалды, автоматты және т.б. Интерактивті тақтамен презентацияны бірге қолдану оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын ерекше арттырады.

Қорыта айтқанда, инновациялық технологияларды сабақта қолдану - бұл оның нәтижелігіне қолайлы жағдайды жасаудың бірден – бір жолы, ал ол өз кезегінде бірлесе жұмыс жасауға, адами қарым – қатынастарға себепкер болады. Оқытуға жаңашылдықпен қолдану, тәжірибеге бағытталған оқытудың үлкен жетістігі болып табылады, сондай-ақ оның сапасы алынған білімнің нақты жағдайда мақсатқа жетумен қатар өмірдің сапасын көтеруде үлкен сұранысты қанағаттандыруды қамтамсыз етеді. Жаңа замандағы-Жаңа Қазақстанымыздың дамып келе жатқан қадамында оқу процессіне жаңа ақпараттық технологияларды енгізілуі де, келешекте компьютер заманы болатынына көз жеткізеді. Жаңа замандағы - Жаңа Қазақстанымыздың дамып келе жатқан қадамында оқу процессіне жаңа ақпараттық технологияларды енгізілуі де, келешекте компьютер заманы болатынына көз жеткізеді. Білім саласындағы табыстар мамандардың біліміне, біліктілігіне байланысты екендігін білеміз. Сондықтан біз тек Қазақстанның ішінде ғана емес, әлем деңгейінде бәсекеге қабілетті жастарды дайындай білуіміз керек.

Пайдаланылған әдебиеттер тізбесі:

1. Қадашева Қ. Жанаша жаңғыртып оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері: өзге тілді дәрісханадағы қазақ тілі (пед.ғыл.докт.диссерт.) – Алматы: 2001 ж.
2. Асанбайқызы С. «Шет тілі сабақтарында жаңа технологияны қолданудың маңыздылығы», Алматы, «Қазақ тілі мен әдебиет» ғылыми - педагогикалық әдістемелік журнал. 2010, № 7.
3. Зимняя И.А. психология обучения иностранным языкам в школе. –М.,1991
4. Құрманова Б. «Қазақ тілін оқытудың әдістері», Алматы, «Қазақ тілі мен әдебиет» ғылыми - педагогикалық әдістемелік журнал. 2009, № 12.
5. «Мектептегі шет тілі», Алматы, 2005.

ТҮЙІНДЕМЕ

Мақала жаңа ақпараттық технологияларды ағылшын тілі сабағында тиімді пайдалану айқындап береді. Осы орайда білім әлемінде көптеген оқыту технологиялары қолданысқа еніп, әр оқытушының іс-тәжібіресінен орын алуда. Білім саласындағы табыстар мамандардың біліміне, біліктілігіне байланысты екендігін білеміз

АННОТАЦИЯ

Аторами статьи рассматриваются достижения в области образования которые непосредственно зависят от профессионализма специалиста. Статья рассматривает технологии которые входят в арсенал практики каждого преподавателя английского языка.

ANNOTATION

The authors of the articles reveal achievements in the field of education which are directly dependent on the professionalism of a specialist. The article examines the technologies that are the parts of the arsenal of practice of every professor conducted English classes.

© Теңізбаев Талғат – аль Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті
«Азаматтық құқық және азаматтық іс жүргізу, еңбек құқығы» кафедрасының аға оқытушысы

**КАФЕДРА ДЕНГЕЙІНДЕ СТУДЕНТТЕРМЕН ТӘРБИЕ ЖҰМЫСЫН ЖҮРГІЗУДІН
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ**

Азаматтық құқық және азаматтық іс жүргізу, еңбек құқығы кафедрасының профессорлар-оқытушылар құрамы студент жастарға білім беріп қана қоймай, тәрбие жұмысына, студенттердің тұрмыс – тіршілігіне аса көңіл бөліп отырады. Оқытушылар тарапынан ұйымдастырылатын іс-шаралар оқу барысын да, студенттердің сабақтан бос уақытын өткізу жағдайында, дене тәрбиесі мен болашақ алатын мамандығына байланысты шаралар мен машықтану тәжірибесін де қамтып жатады.

Оқытушылар ұйымдастырып отыратын кафедра деңгейіндегі шараларға бүкіл кафедра болып атсалысып, атқарылатын шаралар бұқаралық сипатқа ие болады. Кафедра деңгейінде ұйымдастырылатын шаралардың ішінде куратор-эдвайзерлер тарапынан кураторлық

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ**

**ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY AFTER AL-FARABI**

**«ҚАЗАҚ ТІЛІ ЖӘНЕ ЖАЛПЫ ТҮРКІЛІК КЕҢІСТІК: ЖЕТІСТІКТЕРІ
МЕН БОЛАШАҒЫ» атты халықаралық ғылыми-теориялық
конференция**

Алматы, 24-25 сәуір 2014 жыл

**Международная научно-теоретическая конференция
«КАЗАХСКИЙ ЯЗЫК И ОБЩЕТЮРКСКОЕ ПРОСТРАНСТВО:
ПЕРСПЕКТИВЫ И БУДУЩЕЕ»**

Алматы, 24-25 апреля 2014 года

**International scientifically-theoretical conference
«KAZAKH LANGUAGE AND COMMON TURKIC SPACE: PROSPECTS
AND FUTURE»**

Almaty, 24-25 April 2014

МАЗМҰНЫ

ПЛЕНАРЛЫҚ БАЯНДАМАЛАР

<i>Алишина Х.Ч.</i> Морфологическая структура тоболо-иртышского диалекта сибирских татар	4
<i>Масакова Г.</i> Rezeptive mehrsprachigkeit am beispiel der turksprachen	7
<i>Хусаинова Л.М.</i> К классификации письменных языков и письменности	12
<i>Рамазанова А.</i> Жанр баяты (мани) в структуре эпоса арзу и камбер: сравнительное исследование	16
<i>Makisheva M.K.</i> Perspectives of the Kazakh language in the common Turkic space	20
<i>Набиева З.</i> Общие вопросы сравнительной грамматики тюркских языков	25
<i>Момынова Б.Қ.</i> Просодика және фонация: бірліктері жөнінде	28
<i>Әмір Р.С., Әлімтаева Л.</i> Шығыс септігіндегі сөзді меңгеріп құрылған етістікті, есімді сөз тіркестерін тану мәселелері	33
<i>Сағындықұлы Б.</i> Түркі тілдеріндегі көмектес септігінің даму тарихы	37
<i>Смағұлова Г.Н.</i> Түркітану: қазақ лексикологиясының мәселелері	41
<i>Шалабай Б.</i> Мәтіндегі баяндау түрлерін ұйымдастыруда етістіктің шақ категориясының рөлі	46
<i>Әлкебаева Д.А.</i> Функционалды стилдердегі сөйлем түрлерінің стилистикалық ерекшеліктері	51

I СЕКЦИЯ

ҚАЗАҚ ТІЛІНІҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ: МӘДЕНИАРАЛЫҚ ҚАТЫСЫМ, ТІЛДІ ЗЕРТТЕУДІҢ СОЦИОЛИНГВИСТИКАЛЫҚ, ЛИНГВОМӘДЕНИЕТТАНЫМДЫҚ, КОГНИТИВТІК БАҒЫТТАРЫ

<i>Абдраманова Ж.</i> Қара өлеңдегі жылқы концептісі	55
<i>Абдурахманова И.Т.</i> Сыпайылық ұғымының лингвомәдени сипаты	58
<i>Абылова Г.Е.</i> Ақын-жыраулар поэзиясында соғыс концептісінің ерекшеліктері	61
<i>Айтаева А.</i> Сөйлеу мәдениеті мен сыпайылықтың ара қатынасы	66
<i>Айхынбаева Ұ.</i> Терминжасамның өнімді тәсілдері	71
<i>Ақымбек С.</i> Екпін – синтагма сомдаушы бірлік	74
<i>Асмондьяров В.Н.</i> Некоторые методологические аспекты сопоставительных исследований диалектных данных в контексте когнитивных сфер (на материале диалектологических атласов уральских и алтайских языков)	79
<i>Дүйсенова Ф.</i> Қазіргі жастардың сөйлеу стиліндегі стилистикалық коннотация	84
<i>Жаңабаева Н.А.</i> Фразеологизмдерді топтастыру түрлері	87
<i>Жаримбетова Р. Н.</i> Спорттық туризм терминдерін аударудағы ерекшеліктер	91
<i>Исакова У.</i> Саяси метафораның өзгешеліктері	96
<i>Куркебаев К., Бекмырзаева М.</i> Қазақ тіліндегі неологизмдердің қолданысына лингвистикалық-экспременттік сараптама	99
<i>Қайдарова Г.К.</i> Қазақ тіл біліміндегі буын теориясы жайлы көзқарастар	104
<i>Қасым Б.</i> Семантика: лексикалық және уәжділік мағыналар	109
<i>Қожабекова Г.</i> Әлемнің тілдік бейнесі және ғылыми түсінігі	113
<i>Мулдағалиева А.А., Окушева Г.Т.</i> О категории будущего времени в современном английском языке	118
<i>Муталиева А.</i> Варваризмнің тілдік табиғаты	122
<i>Рахман Г.</i> Қазақтың ою-өрнегі және оның қытай қазақ диаспорасындағы	

<i>Альмурзина Г.М.</i> Совершенствование профессионально-коммуникативной компетенции на казахском языке на поствузовском этапе	233
<i>Ахметқалиева Л.Ж.</i> Мезгіл мәндегі үстеулердің функционалды-семантикалық өрісте көрініс табуы	237
<i>Әлкебаева Д.</i> Функционалды стильдердегі сөйлем түрлерінің стилистикалық ерекшеліктері	239
<i>Әлкебаева Д. Жүнісова А.</i> Функционалды грамматика: ұғымдық категориялардың теориялық негіздері	243
<i>Әлкебаева Д. Жүнісова А.</i> Функционалды семантикалық өріс теориясындағы уақыт пен кеңістік категориялары	247
<i>Әміров Ә.Ж.</i> Термин жасау барысында қолданылатын кейбір әдіс-тәсілдер	253
<i>Бакиева Ә.К., Байбатанова Ф.І.</i> Қазақ тілін кәсіби бағытта оқытудың өзекті мәселелері	256
<i>Балғабәева Ә.</i> М.Әуезовтің Абай жолы роман-эпопеясындағы түстердің функционалдылығы мен функционалды – семантикалық өріс құруы	260
<i>Гу Джи Юн.</i> Тыңдау техникаларының диалог құрудағы тиімділігі	264
<i>Ермакашева Э.</i> Абай қарасөздеріндегі ойталқыны тілдік құрылымына қарай талдау	267
<i>Ескермесова Г.А.</i> Тұрлаусыз мүшелердің сөйлемді жайылмаландыру функциясы	272
<i>Жамбылқызы М., Рахимбаева Р.М., Ибраимова Э.Б.</i> Ағылшын тілі сабағында студенттердің сөйлеу тілінің белсенділігін арттыруда ойын элементтерін тиімді пайдалану	276
<i>Жұбаева О.</i> Грамматикалық концептосфера – тілдік сананың ажырамас бөлшегі	281
<i>Кенжеқанова Қ.К.</i> Газет мәтінінде прагматикалық функцияның берілуі	286
<i>Мамаева М.Қ.</i> Тест тапсырмаларының формасы және оны оқу үдерісінде қолдану	290
<i>Маселова К.М., Байбатанова Ф.И.</i> Экономика факультетінің орыс топтарында оқытын студенттерге кәсіби лексиканы меңгертудің әр түрлі тәсілдері	294
<i>Мешімбаева Б.Ш., Есімжанова Г.Т.</i> Кәсіби орыс тілін мамандыққа сәйкес мәтіндер негізінде оқыту	300
<i>Нуржанова Г.К.</i> Қазақ тілі пәнін оқытудың озық технологиялары	303
<i>Райымқұлова Қ.</i> Оқыту технологияларының негізгі ерекшеліктері	306
<i>Сакенова Б.И.</i> Жеткіншек ұрпақты азаматтыққа және отансүйгіштікке тәрбиелеу мәселесіндегі қазіргі көзқарастар	311
<i>Скаков А.М.</i> Жаңа ұрпақты әскери – патриоттық тәрбиелеу	316
<i>Сүйінбаев О.</i> Функционалды грамматиканың зерттеу бағыттары (ішкі теориялық мәселелері)	320
<i>Түсіпқалиева Р.Қ., Иманқұлова С.М.</i> Студенттердің жеке тұлғалық белсенділігін артыру	323
<i>Хасанов Ф.Қ.</i> Коннотаттық семалардың грамматикалық тәсілдермен жасалуы	326
<i>Жусанбаева С.</i> Тест және тест тапсырмаларының мазмұны	331

Мекен нысықтауыш:

- 1) мекендік үстеу
- 2) үстеу + рақ/рек
- 3) жатыс септігіндегі сілтеу есімдіктері мен зат есімдер
- 4) барыс, шығыс, көмектес септігіндегі зат есімдер

Мақсат нысықтауыш:

- 1) тұйық етістік + барыс сеп. Тындауға келдім
- 2) зат есім + ғалы. Сәлем бергелі.
- 3) Мақсат үстеу арқылы
- 4) Есім+үшін шылауы
- 5) қалау, бұйрық рай + деп, көмекші етістік
- 6) барыс септікті есім + бола (оқуға бола)

Себеп нысықтауыш:

- 1) – дықтан, -діктен
- 2) -шығыс жалғаулы есімше. Көп сөйлегеннен шаршадым.
- 3) Есімше + соң, себепті шылауы
- 4) Сондықтан, сол себептен, солай болғандықтан
- 5) Есімдерге үшін шылауы косуы арқылы

Амал(қимыл-сын) нысықтауыш:

- 1) Көсемшелер (ойлана қарады, жүгіріп барып есікті ашты)
- 2) қимыл-сын және мөлшер үстеулер (бірге шықты, осылай айтты)
- 3) қимылдың сапасын білдіретін сын есімдер (жақсы оқиды)
- 4) еліктеуіш сөздерден (жалт қарады)
- 5) шығыс септігіндегі сан есімдер (үш-үштен алды)

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Еркекова Т. Синтаксис. Алматы, 2007. – 160 б.
2. Мещанинов И.И. Члены предложения и части речи. Ленинград: Наука, 1978. – 385 б.
3. Балақаев М, Қордабаев Т. Қазіргі қазақ тілі. Синтаксис. Алматы: Мектеп баспасы, 1998.

**АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА СТУДЕНТТЕРДІҢ СӨЙЛЕУ ТІЛІНІҢ
БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУДА ОЙЫН ЭЛЕМЕНТТЕРІН
ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУ**

*Жамбылқызы М., Рахимбаева Р.М., Ибраимова Э.Б.,
әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті халықаралық қатынастар
факультеті дипломатиялық аударма кафедрасының аға оқытушылары*

Резюме: В данной статье рассматривается использование различных видов игр в занятиях иностранного языка. Использование ролевых игр благоприятно влияет на усвоение материала.

Ойын дегеніміз – жас ерекшелікке қарамайтын, адамның көңіл-күйін ойландыратын үрдіс. Ойын түрлері көп. Соның ішінде жие колданыстағы ойындар

ойын-жаттығу, сергіту ойындары, дидактикалық мақсаттағы ойындар, сөздік ойындар, логикалық ойындар т.б..

Әдісінің аты жәй ғана қарапайым жеңіл сөз ойын атауынан тұрғанымен де, оның сабақтардың ағылшын тілін үйренулеріне үлкен қызмет атқаратынын көреміз. Сабақтың барысында әдіс тәсілдің қарапайым осы түрі ойын атау сөзін қолдана отырып, сабақтардың ішкі жан дүниелік ынтасын, іздену дағдысын қалыптастырғанын ескергенде, оның тілді үйренуде үлкен маңызды қызмет атқара алатындығына көзіміз жетеді. Ойын пайдалану арқылы жаңа материалды жеңіл де тиянақты, нақты түсіндіруге, сабақтарға тапсырманы жеңіл меңгерулеріне жағдай жасалынып, саналарында өтілген материал берік сақталатынын да атап айтуға болады.

Ойын туралы көптеген теориялар бар. Солардың бірін алғаш рет жасаған Ф.Врубель. Ойын арқылы бала өзін-өзі көрсеткісі келеді дейді. М.Лазарус жұмыстан кейін демалу ойынын, Г.Спенсер ойын арқылы денедегі артық энергияны шығару, К.Крус тіршілік күреске әзірлеу ойындарының, С.Л.Рубинштейн еңбекке дайындайтын ойындарының пайдаланып жасады. Ойын туралы қазіргі көзқарастар оның көптеген қызметін анықтап отыр. Ол баланың қажеттіліктерін, қызығушылықтарын қанағаттандырып, оның өмірге қызығуын жеңілдетеді (Д.Б.Эльконин), болмысты тануға көмектеседі. Ойын арқылы бала қызығу алады, тәрбиеленеді, қоғамды құрметтеуге үйренеді, ынтымақтасып жұмыс істеуге үйренеді, ұтылуға емес, ұтуға тырысады. Оқушылар ертегілерді, аңыздарды, әдебиет еңбектерін, өмірден алынған оқиғаларды сахнаға лайықтап қойып, өздері түрлі рөлдерді ойнайды.

Шет тілін оқуға қызығушылықтың өсуі — қазіргі заман ерекшелігі. Қазіргі заман үшін шетел тілін білуі — оның карьералық өсуінің, табысқа жетуінің, қызықты өмір сүруінің негізгі кепілі. Шетел тіліне деген қызығушылықтың өсуі ұстаздарға үлкен жауапкершілікті әкеліп жүктейді. Әр сабақтың қызықты, әрі тартымды өтуіне сабақта оқушының шығармашылық тапсырмалар мен ойындар қамтамасыз етеді. Қазақ тілінің даналық сөзі Ойында озған, өмірде де озады дейді.

Оқытушының басты міндеті — студенттердің қызығушылығын арттыру, олардың оқуға жағдай туғыздыру, сөйлеу қабілеттерін дамыту. Осы мақсаттарды көздей отырып, сабақтарда ағылшын тілі сабағында ойын түрлерін қолданудың маңызы зор. Соның ішінде ойындарды пайдалану арнайы бір мақсатта тілді меңгеруге, пәнге деген қызығушылықты арттырады. Әрбір сабақта қолданылатын ойын түрлері белгілі мақсатқа арнайы қолданылады. Ойын түрін сабақ барысында қолдануда студенттердің білім деңгейі де, дағдыланғандықтары да оқытушыға белгілі болады. Әсіресе, рөлдік ойындарда сөз етілгенде тек студенттердің ғана емес, сонымен қатар оқытушылардың да ойын түрлендіріп жүргізуге қызығушылықтары артатындығын айтуға болады, ойындар арқылы оқытушылар сабақтарын жандандыра алады. Рөлдік ойындардың басқада маңызы мәнi --- сабақ барысында студенттердің назарын білім алуға ынталандырады. Ойын ұйымдастырылған ойын түрі сабақта тілдің тиімді қолдануына жағдай туғызады. Сабақтардың алдарына мәселе қойылады, оны шеше отырып студент ағылшын тіліне қызығушылық қарым-қатынас құралы ретінде көңіл бөліп, ағылшын тілін қолданыста алып қолдануларына мүмкіншілік жасауға тырысады. Сонымен қатар, ойын түрлері әрқашанда оқушының лексика және грамматикалық структураларды қайталауға да жағдай туғызады.

Рөлдік ойындар студенттердің болашақ мамандығының ерекшелігімен толығырақ оқуға да септігін тигізеді. Зерттеушілердің пікірінше, рөлдік ойын, оның табысы көп

жағдайда оқытушыға байланысты. Ол оқытушының ұйымдастыру және өткізу қабілеттеріне қатысты. Рөлдік ойындарда міндетті түрде тіл үйренушілердің өзара әлеуметтік рөлдік қатынастары қалыптасады. Рөлдік ойын сөйлеу мәдениетін дамытуға да өз септігін тигізгені анық. Ол болашақ маманның өзін-өзі ұстай білу қабілетін, мамандыққа қатысты терминдерді қолдана білу деңгейін дамытады. Сөйтіп, ойын – сауатты сөйлеу, дұрыс тыңдап, түсіну деңгейлерін жоғарылататын, қатысымдылыққа жетелейтін құралдың бірі болып табылады. Ол – үйренушілерді шет тілінде сөйлету құралы. Сабақ сөйлеу әрекетіне негізделуі керек. Шет тілі сабағында ойын ойнату және шет тілі пәнінің басты мақсаты – ойын арқылы шет тілінде сөйлету негізгі мақсаттардың бірі болып табылады. Ойынның құрылымын оқу әрекетіне салғанда оқу үрдісін мақсатты қатысым үрдісіне айналдыруға болады. Мәселен, үйренушілерге бірдей екі нәрсені, не болмаса суретті көрсетіп, осы екі нәрсенің арасындағы айырмашылықтарды атап беріңіз деген кезде, олар оны оқу үрдісінің мақсаты деп қабылдамайды. Ол тіл сөйлету мақсатына жету құралы болып табылады. Соңында айтарымыз, кез-келген тақырыпқа сабақта рөлдік ойындар ойнатудың тиімді екені анық.

Ойын арқылы студенттің білімі мен бейімін, жеке тұлғалық қасиет-қабілеттерін арттыру мүмкіндіктері зерттелген. Ойындардың қажеттілігін іріктеп ала білу-ұста шеберлігіне байланысты. Оқушының тілін дамытуда сөздік ойындарын қолдану тиімдірек. Сондай ойындардың бірі – Керекті сөзді тауып айт. Ойынның мақсаты – қажетті сөздерді дұрыс тауып айтуға жаттықтыру, оқушы зейінін қалыптастыру. Сабақ барысында студенттердің қызығушылығы, зейіні, тілін дамыту үшін дидактикалық ойындар мен тапсырмалардан басқа грамматикалық ойындардың орны ерекше. Яғни құзіретті тапсырмалар арқылы студенттің тілімен, оқуға деген және пәнге деген ынтасы артады. Сабақта тиімді қолданылған ойын студенттердің грамматиканы толық меңгеріп, сауатты жазу дағдысына мол мүмкіндік береді. Оқушыларды өз беттерімен жұмыс істеуге дағдыландырады, ізденімпаздыққа баулиды. Грамматикалық ойындардың ерекшеліктері бар. Бұл ойын әр түрлі жағдаяттар арқылы жүзеге асады. Ойын сабақтың әр бөлігінде мақсатта жекеленіп, дараланып қолданылады. Жаңа тақырыпты түсіндіруде, өткенді қайталауда, пысықтау сабақтарында пайдаланылады.

Сонымен, ойын келесі маңызды міндеттер: студенттің қоғамдық қатынастарына бейімделуі, жалпы адамзаттық мәдени құндылықтар мен әртүрлі ұлт өкілдерінің мәдениеттерін меңгеруі; студенттің шынайы адамгершілік коммуникацияға ерекше мүмкіндік беретін коммуникативті іс-әрекеттердің көрініс табуы жүзеге асырылуы. Студенттің әр қырынан көрінуіне интеллектуалдық, шығармашылық, коммуникативтік жағынан және әртүрлі қиындықтарды жеңуге жағдай жасайды.

Жоғары оқу орындарындағы студенттерге білім беруде ойын түрлерін қолдану ойын түрінің іскерлік ойын түрі қолданылып жүр. Іскерлік ойын дегеніміз не? Іскерлік ойындар іс-әрекеттің түрлі салаларында мамандарды болашақ кәсіптеріне бейімделу барысында қолданылады. Ойынның жемісті болуы, олардың мамандықтарына сай етілуі ойын түрінің таңдалынуында. Іскерлік ойынның тақырыбы студент білімін кәсіби іс-әрекет кешенді түрде қолдануға, олардың өз мамандықтары туралы сөйлеу шеңберінде өрлеуі және кәсіби қарым-қатынас құралы ретінде игеруге барынша жағдай жасауымыз қажет.

Ағылшын тілін оқыту барысында студенттермен Applying for a job (Жұмысқа қабылдау) атты ойынның өткізу әдістемесі қарастырсақ. Бұл ойын тақырыбы студенттер үшін өте маңызды, пайдалы және өзекті болып табылады.

Рөлдік ойынның құрылымы:

1) Ойынға дайындық

Ойын жүргізушісі (оқытушы):

Ойынды түсіндіреді (жұмысқа орналасу)

Рөлдерді бөледі (кадр бөлімінің басшысы, қызметкерлер менеджері, оқытушылар);

Ойынға қажет құжаттарды әзірлеуге нұсқау береді.

Ол барлық ақпаратты ауызша немесе жазбаша береді. Оқытушы өз бетімен рөлдердің психологиялық ерекшеліктеріне және тілді білулеріне байланысты рөлдерді бөледі немесе студенттердің өздерінің бөлінулеріне мүмкіндік береді. Жұмыс рөлдерден гөрі жұмыс іздеушілер саны көбірек болу керек.

Ойынға қатысушылар:

Өз бетінше ойынға дайындалады (жұмыс берушілерге хат дайындайды, резюме жазып, жұмыс берушіге түрлі сұрақтар әзірлейді және т.б.)

2) Ойын мақсаты

Бұл ойын мақсаты студенттерге қалыптасқан әдеттерді және сөйлеу, тыңдау, жазу, есептерін қолдануға мүмкіндік береді, сонымен қатар экстралингвистикалық мағлұмат мүмкіндік ашады (сұхбаттасуға барғанда киім үлгісін таңдау, өзінді қалай ұстау, жұмыс істеу мен жұмысқа тұрушының арасындағы өзара сұрақтар және т.б.). Тағы студентке жұмысқа қатысу мүмкіндігі беріледі. Осымен ойын құрылымы анықталады.

3) Ойынның уақыт тәртібі

Ойын әрбір аудиториялық сағатқа есептелген

4) Ойын шарттары

Times газетінде бірнеше күн бұрын Британ компаниясында хатшы/бухгалтер жұмысы туралы хабарландыру шықты. Бір топ студенттер жұмыс іздеуші, ал келесі топ жұмыс берушілер рөлін атқарады. Жұмыс іздеушілер жұмыс берушілерге резюме жазып және оларды сұхбаттасуға бір адамнан шақырады. Соңында біреуіне жұмыс беріледі.

5) Ойын тәртібі

Хабарландыру берілді

Хабарландыру жақты сипатталады

Кадр бөлімінің басшысы: сұхбаттасу алдында жұмысқа тұрушылардың резюмелерін талдайды. Оларға қоятын сұрақтарын ойластырады. Жұмыс мәнін және оны жұмысқа алса не керек екендігін түсіндіреді. Сұхбаттасу қорытындысын талдайды, ең мықты жұмыс берушіні таңдайды және өзгелерге жариялайды.

Қызметкерлер менеджері: сұхбаттасу алдында жұмысқа тұрушылардың резюмелерін талдайды. Жұмыс іздеушіге қоятын сұрақтарын ойластырады. Жұмыс мәнін және оны жұмысқа алса не істеу керек екендігін түсіндіреді. Ол жұмыс іздеушіге мынадай критерилер баға қою керек: сыртқы келбет, жалпы әсер, сөйлеу мәнері, сұраққа жауап беру. Жұмыс іздеушінің сұрақ қоюына мүмкіндік береді. Сұхбаттасу қорытындысын талдайды, жұмыс берушімен талқылайды, ең мықты жұмыс іздеушіні таңдайды және өзгелерге жариялайды.

Жұмыс іздеушілер: жеке мәліметтерін пайдаланулары керек. Жұмыс берушіге хат жазып және оларға сұрақтарын қоюға және өзіне қойылатын сұрақтарға жауап беруге әзір болады (міндеті, жалақысы, әріптестері, мансаптық өсу және т.б. жайлы). жеңгенді белгілеуді ұмытпау керек.

6) Құжаттар

Бос орын туралы хабарландырудың үлгісі
Жұмыс берушіге жазатын хат үлгісі
Резюме үлгісі
Бағалау мәліметі
Қатысушының сертификаты
Жеңімпаздың сертификаты

7) Ойын қорытындысы

Оқытушы студенттермен бірге ойынды талдайды және қателерді түзеу бойынша жұмыс ұйымдастырады.

Ойын барысында студенттер тегіс қатысып, белсенділік көрсетулері арқылы. Осылайша студенттердің теориялық білімдерін практикада жүзеге асыруларын қамтамасыз етеді. Осылайша дағдыландырта аламыз. Сабақта грамматикалық ойын түрлерін меңгерту студенттерден алған білімдерін одан әрі дамытуға, тереңдетіп, олардың ізденімпаздығын арттыруға және өрістерін кеңейтуге, шығармашылық қабілетін дамытуларына, оқып үйренуге белсенділік арттыру мақсаттарын алға қоя отырып, білім алуларына жол аша аламыз. Ойын туралы қолдануда, әрине, жас ерекшеліктеріне сай қолданып отырамыз.

Соңғы кезде уақыт көрсетін отырғандай, оқытушымен салыстырғанда студентте ақпарат болатыны кейінгі көрсетілген тәжірибелер дәлелдеп отыр. Қазіргі кезде адамның кәсіби шеберлігіне, білім өрісіне, зиялылық және танымдылық деңгейіне өмірдің өзі талаптар қойып отыр. Сондықтан әрбір оқытушы өз қызметіне ақпараттық технологияларды пайдалана білуі қажет. Бұл мәселе білім беруді ақпараттандырудың қажетті шарығайналып отыр.

Қорытындылай келе, ойын оқу материалын қызықты да тартымды қылып студенттердің көңілді күйін көтеруге, өздерінің жұмыстарына қанағаттануға және білім үрдісін жеңіл меңгеруге көмектеседі. Сапалы ұйымдастырылған іскерлік ойынды кез келген оқытушы өз сабағында ұтымды қолдана алады. Сабақ барысында ойын арқылы дамытылған арналған тапсырмалар жүйелі бағыттталып, ұйымдастырылып отырса сонда ғана оқытушының сабақ мақсатына жеткізуіне мүмкіндік береді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Практические рекомендации по организации и проведению ролевых игр на иностранного языка, Алматы, 2001.
2. Мектептегі шет тілі, Алматы, 2003.
3. Б. Иманбекова Жаңа педагогикалық технологиялар, Алматы, Қазақ тілі әдебиеті, ғылыми-педагогикалық әдістемелік журнал. 2003, № 7.
4. Педагогика. Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей / Под. Ред. П.И. Пидкасистого. – М: Педаг. Общество, 1999. – 640 с.
5. Г.Қ.Нұрғалиева. Педагогиканың логикалық-құрылымдық курсы, – Алматы, 1999.
6. Оконь В. Введение в общую дидактику. – Москва: Высшая наука, 1990.